EIROPAS KOMISIJA

Briselē, 26.7.2012.
COM(2012) 417 final

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI UN EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI

Rūpniecības politika drošības nozarē

Inovatīvas un konkurētspējīgas drošības nozares rīcības plāns

{SWD(2012) 233 final}

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI UN EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI

Rūpniecības politika drošības nozarē

Inovatīvas un konkurētspējīgas drošības nozares rīcības plāns

1. IEVADS

Viena no galvenajām jebkuras sabiedrības problēmām ir drošība. Nav tādas politikas jomas, kurā nebūtu svarīga drošība. Nekaitīga un droša vide ir pamats, uz kura balstās jebkura stabila sabiedrība. Konkurētspējīga Eiropas Savienībā izvietota drošības nozare, kura piedāvā pastiprinātu drošību, var dot būtisku ieguldījumu Eiropas sabiedrības pretestības izveidē.

Drošības nozare ir sektors, kuram piemīt ievērojams izaugsmes un nodarbinātības potenciāls. Pēdējo desmit gadu laikā pasaules drošības tirgus apjoms ir palielinājies gandrīz desmitkārtīgi – no aptuveni 10 miljardiem euro līdz aptuveni 100 miljardiem euro 2011. gadā. Daudzi pētījumi liecina, ka gan ES, gan pasaules drošības tirgus turpinās augt, turklāt izaugsmes rādītājs pārsniegs vidējo IKP pieaugumu[1].

Ņemot vērā šo ievērojamo tirgus izaugsmes potenciālu, Komisija drošības rūpniecību kā būtisku sastāvdaļu iekļāva stratēģijas "ES 2020" pamatiniciatīvā "Integrēta rūpniecības politika globalizācijas laikmetam – prioritāte konkurētspējai un ilgtspējai"[2]. Tajā Komisija paziņoja par īpašas iniciatīvas izveidi par drošības rūpniecības politiku.

Šis rīcības plāns ir šīs īpašās iniciatīvas pirmais posms. Galvenais mērķis ir veicināt izaugsmi un palielināt nodarbinātību ES drošības nozarē.

Daudzi ES (drošības nozares) uzņēmumi ir augstā tehnoloģiskā līmenī, tāpēc tie joprojām ir pasaules mēroga līderi lielākajā daļā drošības nozares segmentu. Tomēr nesenās pārmaiņas un tirgus prognozes liecina, ka Eiropas uzņēmumu tirgus daļas pasaules tirgū turpmākajos gados pastāvīgi samazināsies. Nozares prognozes un neatkarīgi pētījumi liecina, ka pašreizējā ES uzņēmumu tirgus daļa drošības nozares pasaules tirgū varētu samazināties par piektdaļu no aptuveni 25 % 2010. gadā līdz 20 % 2020. gadā, ja nekas netiks darīts, lai nostiprinātu ES drošības nozares konkurētspēju.

Vadošie ASV uzņēmumi tirgū joprojām ir tehnoloģiskie līderi, turklāt tie gūst priekšrocības no saskaņotā tiesiskā regulējuma un pateicoties stabilajam iekšējam tirgum. Tas nodrošina tiem ne tikai drošu pamatu, bet arī labi atpazīstamu un atšķiramu ASV zīmolu, kas sevi pierādījis kā ļoti vērtīga starptautiskās konkurences priekšrocība iepretim ES uzņēmumiem.

Tas, ka nav līdzīga ES zīmola, ir īpaši kritiski, ja ņem vērā, ka galvenie drošības tehnoloģiju nākotnes tirgi nebūs Eiropā, bet gan jaunietekmes valstīs Āzijā, Dienvidamerikā un Vidējos Austrumos.

---

[1] Visi šajā rīcības plānā minētie rādītāji un pētījumi sīkāk izklāstīti dienestu darba dokumentā, kas pievienots šim rīcības plānam.

[2] COM(2010) 614 galīgā redakcija.

Āzijas valstis arvien vairāk samazina tehnoloģisko "plaisu", kas tās šķir no ES uzņēmumiem. Bez tehnoloģiskām priekšrocībām ES uzņēmumiem nāksies rēķināties ar sīvu konkurenci, ņemot vērā arī ar lielākām ražošanas izmaksām saistītos trūkumus, ar kuriem bieži saskaras ES uzņēmumi.

Tāpēc primārais Komisijas mērķis ir izveidot Eiropas drošības tehnoloģiju iekšējo tirgu, kas darbotos labāk. Labvēlīgi iekšējā tirgus nosacījumi, kas veicina konkurenci un mazina ražošanas izmaksas, izmantojot apjomradītas priekšrocības, arī ir būtiski faktori, kas varētu nostiprināt ES drošības nozares stāvokli jaunietekmes valstīs, kuras saistītas ar drošības nozares nākotni. Īpaši jāuzsver tādu MVU atbalsts, kuri tiecas iekļūt starptautiskos tirgos trešās valstīs.

Eiropas drošības pētniecības un jauninājumu forumā (*ESRIF*) un vēlākajā Komisijas paziņojumā[3] jau aplūkota virkne šo jautājumu. IKT jomā drošības uzlabošana ir neatņemams iekārtu un produktu elements, ko piedāvā IKT uzņēmumi, un tas ir izšķirošs turpmākās konkurētspējas faktors. Šis aspekts tiks iekļauts gaidāmajā Eiropas Interneta drošības stratēģijā. Tomēr līdz šim nebija izstrādāta saskaņota ES mēroga stratēģija, kas palīdzētu padarīt ES drošības nozari konkurētspējīgāku un inovatīvāku.

Patlaban pētījumi un ieinteresēto personu nostāja[4] liecina, ka globālās konkurences spiediens nav vērsts uz pakalpojumiem, bet gan uz produktu ražošanu un tehnoloģijām, jo tās veido lielāko daļu eksporta potenciāla drošības nozarē. Tāpēc šis rīcības plāns neattiecas uz drošības pakalpojumiem kā tādiem (piemēram, uz vietas izmantotajiem drošības darbiniekiem), bet gan uz tiem drošības pakalpojumiem, kas saistīti ar drošības ierīču uzstādīšanu un uzturēšanu.

Komisija izmantos visus tai pieejamos rīkus, lai izveidotu īstu drošības tehnoloģiju iekšējo tirgu, šādi nodrošinot ES drošības nozarei stabilu vietējo bāzi, no kuras varētu paplašināt tirgus daļas jaunietekmes valstīs.

Komisija nodrošinās, lai visās iniciatīvās, kas tiks veiktas, lai izveidotu drošības tehnoloģiju iekšējo tirgu, tiktu ievērota Pamattiesību harta, īpaši tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību.

2. ES DROŠĪBAS NOZARE UN TIRGUS

Globālā drošības tirgus vērtība tiek lēsta 100 miljardu euro apmērā (2011. gada rādītājs); drošības nozarē visā pasaulē nodarbināti aptuveni 2 miljoni cilvēku. ES drošības tirgus lēstā vērtība ir aptuveni 26 līdz 36,5 miljardi euro; drošības nozarē ES nodarbināti aptuveni 180 000 cilvēku (2011. gada rādītāji).

Tomēr līdz šim drošības nozare nav skaidri definēta, un metodiska šīs nozares klasifikācija nav bijusi iespējama šādu faktoru dēļ.

- Drošības nozare kā tāda nav iekļauta galvenajās statistiskajās nomenklatūrās (NACE, *Prodcom* u. tml.).

[3] COM(2009) 691 galīgā redakcija.
[4] Skatīt dienestu darba dokumentu.

- Ar drošību saistīto preču ražošana ir "paslēpta" daudzās un dažādās pozīcijās. Statistikā, kurā izmanto šīs pozīcijas, neizšķir ar drošību saistītas vai nesaistītas darbības.

- Eiropas līmenī nav pieejams drošības nozares kā tādas statistikas datu avots.

- Raugoties no piedāvājuma puses, drošības iekārtu un sistēmu iepircēji bieži nevēlas sniegt informāciju par drošības izdevumiem.

Lai novērstu datu trūkuma problēmu par drošības nozari un tās tirgu, Komisija izstrādās empīrisku pamatu, uz kuru balstoties varēs iegūt uzticamākus rādītājus par drošības tirgiem. Šim nolūkam būtiska ir sadarbība ar galvenajām nozares savienībām.

ES drošības nozari var apmēram sadalīt šādās jomās[5]:

- aviācijas drošība;
- jūras satiksmes drošība;
- robežu drošība;
- kritisko infrastruktūru aizsardzība;
- informācijas iegūšana terorisma apkarošanai (tostarp kiberdrošība un saziņa);
- krīzes pārvaldība/civilā aizsardzība;
- fiziskās drošības aizsardzība; un
- aizsargapģērbs.

Drošības tirgum ir trīs raksturīgas pazīmes.

(1) **Tas ir ļoti sadrumstalots tirgus, ko atdala valstu vai pat reģionu robežas.** Drošība kā viena no sarežģītākajām politikas jomām ir arī joma, kurā dalībvalstis nevēlas atteikties no savām valsts prerogatīvām.

(2) **Tas ir institucionāls tirgus.** Lielākoties drošības tirgus joprojām ir institucionāls tirgus, proti, pircēji ir valsts iestādes. Pat ja tirgus kļuvis komerciāls, drošības prasības joprojām lielākoties ir noteiktas valstu tiesību aktos.

(3) **Tam piemīt izteikts sabiedrisks aspekts.** Drošība ir viena no būtiskākajām cilvēku vajadzībām, un tā ir ļoti sarežģīta joma. Drošības pasākumi un tehnoloģijas var ietekmēt pamattiesību ievērošanu un bieži rada bailes, ka, iespējams, netiks ievērotas privātās dzīves neaizskaramības tiesības.

[5] Šis nav izsmeļošs saraksts; sīkāku pārskatu par dažādajām jomām un tajās ietvertajām tehnoloģijām var iegūt dienestu darba dokumentā.

3. ES DROŠĪBAS NOZARES GALVENĀS PROBLĒMAS

Drošības tirgus trīs pazīmes ir arī faktori, kas nosaka ES drošības nozares trīs galvenās problēmas.

(1) ES drošības tirgus sadrumstalotība

Galvenā problēma ir ES drošības tirgus lielā sadrumstalotība (proti, saskaņotu sertificēšanas procedūru un standartu trūkums). Dažādās pieejas faktiski ir vainojamas pie tā, ka izveidojušies vismaz 27 dažādi drošības tirgi, kuri sadalīti daudzās drošības jomās.

Tas rada ne tikai unikālu situāciju iekšējā tirgū, bet arī ļoti negatīvi ietekmē gan piedāvājuma pusi (nozari), gan pieprasījuma pusi (valsts un privātus drošības tehnoloģiju pircējus). Tas rada lielus tirgus piekļuves šķēršļus un apgrūtina apjomradītu priekšrocību izmantošanu vai pat vispār liedz tās izmantot. Turklāt sadrumstalotība izpaužas kā konkurences trūkums piedāvātāju vidū un netiek optimāli izmantoti valstu līdzekļi.

(2) Plaisa starp pētniecību un tirgu

Ja veic jaunu tehnoloģiju pētniecību un izstrādi, bieži Eiropas Savienībā izvietotā drošības nozare nevar prognozēt, vai beigu beigās tehnoloģijām būs noiets tirgū, vai pat būt droša par to, ka tām vispār būs tirgus. Lai gan tā ir plaši izplatīta problēma daudzās rūpniecības nozarēs, īpaši izteikta tā ir drošības nozarē, jo tā lielākoties darbojas institucionālajā tirgū.

Tas rada virkni negatīvu seku, piemēram, netiek pētītas iespējami perspektīvas pētniecības un izstrādes koncepcijas, kas savukārt nozīmē, ka pieprasījuma pusē nav pieejamas dažas tehnoloģijas, kas varētu palielināt iedzīvotāju drošību.

(3) Drošības tehnoloģiju sabiedriskais aspekts

Panākt sabiedrības atbalstu jauniem produktiem un tehnoloģijām ir vispārējs dažādu rūpniecības nozaru uzdevums. Tomēr ir vairākas īpatnības, kuras piemīt drošības tehnoloģijām un atšķir tās no citām jomām. Drošības tehnoloģijas var tieši vai netieši ietekmēt tādas pamattiesības kā privātās un ģimenes dzīves tiesību ievērošana, personas datu aizsardzība, tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību vai cilvēka cieņas ievērošanu.

Problēmas saistībā ar drošības tehnoloģiju pieņemšanu sabiedrībā rada virkni negatīvu seku. Nozarei tas nozīmē, ka tā riskē ieguldīt līdzekļus tehnoloģijās, kuras sabiedrība pēc tam nepieņems, un līdzekļi būs iztērēti velti. Pieprasījuma pusei tas nozīmē, ka tā spiesta iegādāties produktu, kas, lai gan netiek vērtēts pārāk pretrunīgi, tomēr nav pilnībā atbilstošs drošības prasībām.

4. KĀ ŠĪS PROBLĒMAS RISINĀT

Komisija ir noteikusi virkni galveno politikas pasākumu, kas palīdzēs nostiprināt ES drošības nozares konkurētspēju, veicinās tās izaugsmi un radīs darbavietas. Galvenie politikas pasākumi attiecas uz šādiem aspektiem.

- **Novērst tirgus sadrumstalotību**, izveidojot ES mēroga/starptautiskus standartus, saskaņojot drošības tehnoloģiju ES sertificēšanas/atbilstības novērtēšanas procedūras un labāk izmantojot sinerģiju starp drošības un aizsardzības tehnoloģijām.

- **Likvidēt plaisu starp pētniecību un tirgu**, pielāgojot finansēšanas programmas un labāk izmantojot intelektuālā īpašuma tiesības (IĪT), kā arī drošības pētniecībā programmā "Apvārsnis 2020"[6] pilnībā izmantojot iepirkumu pirmskomercializācijas posmā.

- **Labāk iekļaut sabiedrisko aspektu**, pilnībā novērtējot sociālo ietekmi, tostarp uz pamattiesībām, un izveidojot mehānismus, lai pētniecības un izstrādes posmā pārbaudītu ietekmi uz sabiedrību.

4.1. Novērst tirgus sadrumstalotību

4.1.1. Standartizācija

Standartiem ir liela nozīmē tirgus sadrumstalotības novēršanā un atbalsta sniegšanā nozarei tās centienos izmantot apjomradītās priekšrocības. Turklāt standarti ir ļoti svarīgi pieprasījuma pusei, īpaši saistībā ar tādu tehnoloģiju sadarbspēju, ko izmanto neatliekamās palīdzības sniedzēji, tiesībaizsardzības iestādes u. tml. Standarti ir arī būtisks priekšnoteikums, kas vajadzīgs, lai nodrošinātu vienādu kvalitāti drošības pakalpojumu sniegšanā. ES līmeņa standartu izveide un to veicināšana pasaulē ir arī svarīgs ES drošības nozares globālās konkurētspējas elements.

Tomēr drošības jomā ir tikai nedaudzi ES līmeņa standarti. Dažādie valstu standarti ir nozīmīgs šķērslis īsta iekšējā drošības tirgus izveidē un vājina ES nozares konkurētspēju. Šo valstu atšķirību novēršana ir būtisks priekšnoteikums, ja ES vēlas noteicoši piedalīties globālo standartu izveidē.

Komisija paziņojumā par Eiropas standartu stratēģisko redzējumu[7] jau uzsvērusi nepieciešamību pielikt lielākas pūles, strādājot pie standartizācijas drošības jomā. Tāpēc Komisija 2011. gadā uzticēja Eiropas standartizācijas organizācijām sagatavot sīku pārskatu par spēkā esošajiem starptautiskajiem, Eiropas un valstu standartiem drošības jomā, ka arī to trūkumu sarakstu, kas saistīti ar standartizāciju. Trūkumi tika noteikti šādās jomās:

– ķīmiskais, bioloģiskais, radioloģiskais apdraudējums, kā arī kodolapdraudējums un sprāgstvielas – minimuma standarti noteikšanā, kā arī paraugu ņemšanas standarti, tostarp aviācijas drošības jomā;

– robežu drošība – automatizētu robežkontroles sistēmu vienoti tehniskie un sadarbspējas standarti, kā arī biometrisko identifikatoru standarti; un

– krīzes pārvaldība/civilā aizsardzība – sadarbspējas standarti komunikācijā, kā arī vadības un kontroles sadarbspēja, tostarp organizatoriskā sadarbspēja, kā arī iedzīvotāju apziņošana.

Darbība Nr. 1. Pamatojoties uz šīm sākotnējām prioritātēm, Komisija aicinās Eiropas standartizācijas organizācijas izstrādāt konkrētus un detalizētus standartizācijas plānus. Šie standartizācijas plāni būs veltīti nākamās paaudzes rīkiem un tehnoloģijām. Šim nolūkam svarīga būs tiešo lietotāju un drošības nozares iesaiste un saskaņota politika.

---

6 COM(2011) 809 galīgā redakcija.
7 COM(2011) 311 galīgā redakcija.

Īstenošanas periods: no 2012. gada vidus.

4.1.2. Sertificēšanas/atbilstības novērtēšanas procedūras

Patlaban nav ES mēroga drošības tehnoloģiju sertificēšanas sistēmu. Valstu sistēmas ir ļoti atšķirīgas, tādējādi tās lielā mērā izraisa drošības tirgus sadrumstalotību. Komisija ir noteikusi jomas[8], kurās sākotnējā posmā būtu vislietderīgāk ieviest ES mēroga sertificēšanas sistēmu, proti, vispirms attiecībā uz šādām sistēmām:

– lidostas drošības pārbaudes iekārtas (detektori); un

– signalizācijas sistēmas[9].

Attiecībā uz lidostu drošības pārbaudes iekārtām ir vesels ES tiesību aktu kopums, kurā izklāstītas šādu iekārtu darbības prasības[10]. Tomēr šajos tiesību aktos nav iekļauti noteikumi par pieprasīto atbilstības novērtēšanas mehānismu, tā lai vienā dalībvalstī sertificētas pārbaudes iekārtas varētu savstarpēji atzīt visās citās dalībvalstīs. Saskaņotu standartu un lidostu pārbaudes iekārtu tiesiski saistoša atbilstības novērtējuma trūkums ES līmenī sadrumstalo iekšējo tirgu.

Daži Eiropas darbības standarti jau ir ieviesti attiecībā uz signalizācijas sistēmām. Turklāt nozarē ir ieviests un tiek izmantots sertificēšanas mehānisms *CertAlarm*. Tomēr šī sistēma tiek pārvaldīta privāti un dalībvalstu iestādēm nav pienākuma atzīt sertifikātus, kuri sagatavoti, izmantojot šo mehānismu.

Turpmāk produktus, kuri sertificēti, izmantojot ES mēroga sertificēšanas sistēmu, varētu marķēt ar "ES drošības zīmi", kas būtu līdzīga *CE* zīmei, kuru izmanto produktu drošuma jomā. *ESRIF* ierosinājis, ka šāda zīme varētu kalpot par (ES ražotu un apstiprinātu) drošības produktu "kvalitātes zīmogu".

Piesardzīgi vērtējot, noteikts, šajās divās produktu kategorijās nozare varētu ietaupīt līdz pat 29 miljoniem euro gadā, ko tā izdod par pārbaudēm un sertificēšanu.

Sertificēšanas procedūru saskaņošanai attiecībā uz lidostu pārbaudes sistēmām un signalizācijas sistēmām būtu labvēlīgi jāietekmē skaidrākas Eiropas identitātes, iespējama ES zīmola, tapšana šīm tehnoloģijām. Šim zīmolam būtu jānostiprina ES uzņēmumu globālā konkurētspēja iepretim ASV un Ķīnas konkurentiem.

---

8 Sīkāka informācija par galvenajiem apsvērumiem un mērķa jomu atlases kritērijiem atrodama dienestu darba dokumentā.

9 Jāatgādina, ka signalizācijas sistēmas ir ļoti svarīgs segments, kuru tirgus apjoms ir 4,5 miljardi euro jeb 50 % no fiziskās drošības tirgus segmenta.

10 Skatīt Regulu (EK) Nr. 300/2008, Regulu (EK) Nr. 272/2009 un Regulu (ES) Nr. 185/2010.

Darbība Nr. 2. Komisija ierosinātu divus tiesību aktu priekšlikumus, par kuriem jāveic rūpīga ietekmes novērtējuma analīze un apspriedes ar ieinteresētajām personām: viens tiesību akts būtu paredzēts ES mēroga saskaņotas lidostu pārbaudes iekārtu (detektoru) sertificēšanas sistēmas izveidei, savukārt otrs – ES mēroga saskaņotas sertificēšanas sistēmas izveidei signalizācijas sistēmām. Mērķis – panākt sertificēšanas sistēmu savstarpēju atzīšanu.

Īstenošanas periods: 2012. gada vidus – 2014. gada beigas.

4.1.3. Izmantot sinerģiju starp drošības un aizsardzības tehnoloģijām

(Civilās) drošības un (militārās) aizsardzības tirgus ir nepārprotami nošķirts. Tomēr šo divu atsevišķo tirgu pastāvēšanu jau var uzskatīt par tirgus sadrumstalotību. Zināmā mērā sadrumstalotība ir normāla parādība, jo industriālā bāze, kas apgādā šos divus tirgus, nav pilnībā identiska, un atšķiras tiešie lietotāji, piemērošanas jomas un arī prasības. Tomēr šī sadrumstalotība ir gan augšup vērsta līdz pētniecības un izstrādes un spēju attīstības līmenim, gan lejup vērsta līdz pat standartizācijas līmenim. Tādējādi dažkārt pētniecība un izstrāde tiek veikta divkārši un nav iespējams izmantot apjomradītās priekšrocības, jo šajos divos tirgos atšķiras standarti.

Attiecībā uz pētniecību un izstrādi Eiropas Aizsardzības aģentūra (EAA) tiecas panākt civilā un militārā tirgus sinerģiju, izmantojot *Eiropas sadarbības sistēmu*. Šajā sistēmā tiek pastāvīgi saskaņotas Septītās pamatprogrammas drošības temata darbības un EAA aizsardzības pētniecības darbības. Šādi paredzēts sinhronizēt pētniecības darbības, lai novērstu divkāršu darbu un gūtu priekšrocības no iespējamas sinerģijas. Komisija plāno turpināt un paplašināt šo sadarbību saskaņā ar programmu "Apvārsnis 2020".

Lai gan noderīga būtu vēl plašāka augšupvērsta sadarbība attiecībā uz lielāku koordināciju spēju plānošanā, Komisija uzskata, ka civilās drošības jomā ir iesaistīts tik daudz dalībnieku (valsts iestāžu), ka patlaban nav iespējams kopīgi ar aizsardzības jomu plānot spējas, jo aizsardzības jomā parasti ir tikai viens dalībnieks dalībvalstī, proti, valsts aizsardzības ministrija.

Attiecībā uz lejupvērsto sadarbību Komisija uzskata, ka tajās jomās, kurās ir vienādas tehnoloģijas un līdzīgas piemērošanas jomas, aktīvi jācenšas izstrādāt t.s. hibrīdstandartus, proti, standartus, kas attiecas gan uz civilās drošības, gan aizsardzības tehnoloģijām. Komisija apsver virkni piemērotu jomu, kurās izstrādāt šādus hibrīdstandartus, tostarp tādās jomās kā programmvadāmi radio un bezpilota gaisa kuģu sistēmas (proti, agrīnās brīdināšanas un novēršanas tehnoloģijas (*sense and avoid technologies*), lidojumderīguma prasības). Lēš, ka hibrīdstandarti programmvadāmu radio segmentā vien varētu kopumā palielināt apgrozījumu līdz vienam miljardam euro.

Darbība Nr. 3. Cieši sadarbojoties ar Eiropas Aizsardzības aģentūru, Komisija plāno pilnvarot Eiropas standartizācijas organizācijas izstrādāt t.s. hibrīdstandartus. Pirmais pasūtījums drīzumā tiks izdarīts attiecībā uz programmvadāmiem radio.

Īstenošanas periods: no 2012. gada vidus.

4.2. Likvidēt plaisu starp pētniecību un tirgu

4.2.1. Pielāgot finansējuma programmas un izmantot IĪT

Komisijas priekšlikumā par programmu "Apvārsnis 2020" izveidota cieša saikne ar virkni politikas jomu, īpaši iekšlietām. Šim nolūkam programmā "Apvārsnis 2020" paredzēti īpaši noteikumi par drošības pētniecību, kas ļauj Komisijai un dalībvalstīm ne tikai iepazīties ar drošības pētniecības projektu atzinumiem, bet arī, ievērojot godīgus un samērīgus noteikumus, izmantot tos vēlākajos iepirkumos[11].

Tas ļaus valstu iestādēm tiešāk un ātrāk izmantot ES drošības pētniecības rezultātus un nodrošinās ciešāku sadarbību ar lielāko daļu tiešo lietotāju valsts sektorā, šādi lielā mērā atbalstot centienus likvidēt plaisu starp pētniecību un tirgu drošības jomā.

Turklāt nākamajam finanšu periodam ierosinātā Iekšējās drošības fonda abos komponentos, kas attiecīgi saistīti ar ārējām robežām un vīzām, policijas sadarbību, noziedzības novēršanu un apkarošanu, kā arī krīzes pārvaldību, paredzēts, ka ar Savienības finansētām darbībām pārbauda un validē rezultātus, kuri gūti ES drošības pētniecības projektos[12].

Īpašie IĪT noteikumi drošības pētniecības jomā, kas ļauj Komisijai izmantot šīs IĪT, ievērojot godīgus un samērīgus noteikumus, ir priekšnoteikums, lai varētu izmantot drošības pētniecības rezultātus vēlākajā pārbaudē un validēšanā.

Ja būs vajadzīga Savienības jauda, Komisija apsvērs, vai vajadzīga šo pārbaudes un validēšanas pasākumu pastiprināšana, vajadzības gadījumā iegādājoties prototipus Eiropas Savienībai.

Darbība Nr. 4. Komisija pilnībā izmantos jaunos drošības pētniecības IĪT noteikumus[13] programmā "Apvārsnis 2020", īpaši izmantojot iespēju, kas sniegta abās Iekšējās drošības fonda īpašajās programmās, lai pārbaudītu un validētu rezultātus, kas gūti ES drošības pētniecības projektos.

Īstenošanas periods: no 2014. gada sākuma.

4.2.2. Iepirkums pirmskomercializācijas posmā (IPP)

IPP[14] ir ļoti noderīgs rīks, kas palīdz izveidot saikni starp pētniecību un tirgu. Jau paziņojumā par inovācijas savienību[15] Komisija uzsvēra tā nozīmi, īpaši jomās, kurās darbojas institucionāls tirgus vai tirgus, ko lielā mērā reglamentē tiesību akti, jo inovatīvu produktu un pakalpojumu publiskais iepirkums ir ļoti svarīgs faktors valsts dienestu kvalitātes un efektivitātes uzlabošanā budžeta ierobežojumu laikā. Ar IPP lielāku nozīmi inovācijas ciklā iegūs valstu iestāžu lietotāji, jo tie pirks jaunas tehnoloģijas. Iepircēji kļūs par pārmaiņu virzītājspēku.

---

11 COM(2011) 810 galīgā redakcija.

12 COM(2011) 750 un 753 galīgā redakcija.

13 Tomēr šo noteikumu pieņemšana joprojām ir atkarīga no Eiropas Padomes un Eiropas Parlamenta apstiprinājuma.

14 Iepirkums pirmskomercializācijas posmā ir veids, kā iepirkt pētniecības un izstrādes pakalpojumus, turklāt šajā gadījumā IĪT nav (ekskluzīvā) līgumslēdzējas iestādes īpašumā. Skatīt COM(2007) 799 galīgā redakcija.

15 COM(2010) 546 galīgā redakcija.

Tomēr līdz šim tikai nedaudzas dalībvalstis ir izmantojušas IPP shēmas drošības jomā. ES līmenī 2011. gada uzaicinājumā Septītās pamatprogrammas drošības tematā tika iekļauta pirmsdarbības validēšanas shēma, kas uzskatāma par iespējamas turpmākās IPP shēmas prekursoru.

Programmā "Apvārsnis 2020" ir iekļauts īpašs IPP instruments, kuram lielā mērā būtu jāpalīdz pārvarēt praktiskus šķēršļus saistībā ar IPP īstenošanu.

Pamatojoties uz ASV *SBIR*[16] pieredzi, var pieņemt, ka ar IPP shēmas nodrošināto pētniecības un izstrādes atbalstu panāktais gada izaugsmes pieaugums par 1 % līdz 2020. gadam radīs drošības nozarē apgrozījuma kāpumu par 2 miljardiem euro[17].

Darbība Nr. 5. Komisija plāno pilnībā izmantot IPP instrumentu, kas izklāstīts programmā "Apvārsnis 2020", un paredzēt šim instrumentam ievērojamu drošības pētniecības budžeta daļu. Šai jaunajai finansēšanas pieejai būtu jātuvina pētniecība tirgum, no pētniecības projekta paša sākuma apvienojot nozares, valsts iestāžu un tiešo lietotāju centienus. Komisija uzskata, ka robežu drošība un aviācijas drošība ir vispiemērotākās jomas IPP ieviešanai.

Komisija arī mudinās dalībvalstis sākt līdzīgas iniciatīvas valstu līmenī atbilstoši attiecīgajiem ES publiskā iepirkuma tiesību aktiem.

Īstenošanas periods: no 2014. gada sākuma.

4.2.3. Piekļuve starptautiskajiem iepirkuma tirgiem

Tradicionāli ES publiskā iepirkuma tirgus ir plaši atvērts. Tomēr tam ne vienmēr atbilst tāda pati mūsu tirdzniecības partneru atvērtība. Pasaules mērogā tikai viena ceturtdaļa no visa iepirkuma tirgus ir atvērta starptautiskai konkurencei.

Komisija ir ierosinājusi regulu[18], kas palīdzēs atvērt pasaules publiskā iepirkuma tirgus un nodrošināt Eiropas uzņēmumiem taisnīgu piekļuvi tiem. Gaidāms, ka, pateicoties šai regulai, iegūs virkni rīku, kuri nodrošinās, lai tiktu sasniegti šie mērķi.

Darbība Nr. 6. Komisija pilnībā izmantos tās rīcībā esošos instrumentus, lai nodrošinātu drošības nozarei godīgu piekļuvi starptautiskajiem iepirkuma tirgiem. Ņemot vērā drošības tehnoloģiju sarežģīto būtību, īpaša uzmanība tiks veltīta attiecīgajiem eksporta noteikumiem.

Īstenošanas periods: no 2013. gada beigām.

4.2.4. Trešo personu atbildības ierobežošana (TPAI)

Lai novērstu plaisu starp pētniecību un tirgu un īpaši nodrošinātu to, lai bailes no atbildības neatturētu drošības nozari no tādu tehnoloģiju un pakalpojumu izstrādes, izplatīšanas un komercializācijas, kuras varētu glābt dzīvības, ASV pēc 11. septembra notikumiem ieviesa ASV Drošības likumu. ASV Drošības likumā paredzēti tiesiskās atbildības ierobežojumi pretterorisma tehnoloģiju un pakalpojumu sniedzējiem. Šis tiesību akts varētu nodrošināt

16 *SBIR* – "Mazo uzņēmumu inovācija un pētniecība"; tā ir ASV programma, ar ko, izmantojot IPP shēmu, atbalsta inovāciju MVU.

17 Skatīt dienestu darba dokumentu.

18 COM(2012) 124 final.

vadošajiem ASV uzņēmumiem konkurences priekšrocības iepretim ES konkurentiem trešo valstu tirgos.

Skaidrs, ka ASV Drošības likums ir sagatavots īpašajā ASV likumdošanas kontekstā, jo tiesā bieži tiek iesniegtas kolektīvas prasības. Lai gan Eiropā nav paredzēts ASV Drošības likumam līdzīgs tiesību akts, tomēr ir labāk jāsaprot un jāizpēta, ciktāl atbildības problēmas attur nozari no jaunu daudzsološu tehnoloģiju un pakalpojumu laišanas tirgū.

Šajā jautājumā nozares ieinteresēto personu vidū nav vienprātības un vēl jāveic visaptveroša juridiskā analīze par saderību ar valstu vai ES noteikumiem.

Darbība Nr. 7. Komisija ir izsludinājusi konkursu par lielu pētījumu, kurā analizēs trešo personu atbildības ierobežošanas juridisko un ekonomisko ietekmi. Pētījumā izskatīs iespējamās ar ASV Drošības likumu ieviestās TPAI alternatīvas, piemēram, brīvprātīgs nozares fonds, Komisijas ieteikums u. tml. Šajā pētījumā tiks pienācīgi ņemta vēra pamattiesību ievērošanas ietekme.

Īstenošanas periods: 2012.–2013. gada vidus.

4.3. Labāk iekļaut sabiedrisko aspektu

4.3.1. Pētniecības un izstrādes posmā veiktā pārbaude par ietekmi uz sabiedrību

Labāk integrējot drošības nozares darbībās sabiedrisko aspektu, tiktu mazināta nedrošība par to, vai sabiedrība pieņems šīs darbības. Tas ļautu efektīvi izmantot pētniecības un izstrādes ieguldījumus, turklāt pieprasījuma puse varētu iegādāties produktus, kuri pilnībā atbilst drošības prasībām un vienlaikus ir sabiedrībai pieņemami.

Tāpēc Komisija uzskata, ka, iesaistot sabiedrību, jau pirms pētniecības un izstrādes posma un tā laikā būtu jāņem vērā ietekme uz sabiedrības tiesībām un pamattiesībām. Tas ļautu jau agrīnā posmā pievērsties sabiedrības problēmām.

Komisija jau veikusi virkni pasākumu, lai iekļautu sabiedrības aspektu Septītās pamatprogrammas drošības tematā. Tomēr attiecībā uz programmu "Apvārsnis 2020" patlaban ir laiks apvienot šos centienus, lai iesaistītu sabiedrību pētniecībā un inovācijā un sistemātiski veiktu pārbaudes par pasākumu ietekmi uz sabiedrību.

Komisija iesaistīs sabiedrību un attiecīgā gadījumā noteiks pārbaudes par pasākumu ietekmi uz sabiedrību par obligātām sastāvdaļām visos turpmākajos drošības pētniecības projektos[19]. Komisija atsevišķi "pārbaudīs" jaunu tehnoloģiju ietekmi uz sabiedrību visās iepriekš minētajās drošības IPP shēmās.

4.3.2. Integrēta privātuma aizsardzība un privātuma aizsardzība pēc noklusējuma (automātiska privātuma aizsardzība) izstrādes posmā

No vienas puses, ir ļoti grūti izteikt sabiedrības apsvērumus tehnoloģiskās prasībās, turklāt to vēl vairāk sarežģī drošības produktu dažādība tirgū. No otras puses, dalībvalstīs ievērojami atšķiras sabiedrības problēmas saistībā ar drošību.

[19] Izņemot nepiemērotas jomas, piemēram, pamattehnoloģiju pētniecība un nākotnes projekti un scenāriji.

Tāpēc Komisija uzskata, ka labākais risinājums ir jau izstrādes posmā ieviest koncepciju "integrēta privātuma aizsardzība" un "privātuma aizsardzība pēc noklusējuma"[20]. Šim nolūkam ekonomikas dalībniekam, kurs vēlas, lai tā ražošanas procesam tiktu veikta revīzija kā procesam ar "integrētu privātuma aizsardzību", būs jāizpilda virkne attiecīgā ES standartā definētu prasību. Šis standarts būs brīvprātīgs. Tomēr Komisija ir pārliecināta, ka ievērot šo standartu uzņēmumus mudinās pārējie uzņēmumi un tas būs tikpat atzīts kā, piemēram, ISO 9000 kvalitātes vadības standarts[21].

Darbība Nr. 8. Komisija pilnvaros Eiropas standartizācijas organizācijas izstrādāt standartu pēc esošo kvalitātes pārvaldības shēmu parauga, piemērojot to privātuma aizsardzības problēmām izstrādes posmā.

Īstenošanas periods: 2012. gada vidus–2015. gada vidus.

5. UZRAUDZĪBA

Paziņoto politikas pasākumu uzraudzību veiks īpaša Komisijas izveidota ekspertu grupa. Šajā grupā būs pārstāvēti visi iesaistītie drošības jomas dalībnieki.

Lai uzraudzītu progresu, grupa sanāks vismaz reizi gadā.

6. SECINĀJUMI

Šis ir pirmais Komisijas rīcības plāns, kas ir īpaši paredzēts drošības nozarei. Tāpēc ne tikai paziņotie pasākumi, bet arī visaptverošā pieeja, sākot no pētniecības un izstrādes līdz standartizācijai un sertificēšanai, ir jaunums. No turpmākajiem novērtējumiem ir atkarīgs, kuras jomas varētu paredzēt saskaņošanai, piemēram, zemes un jūras transports, kā arī TPAI.

Jāpatur prātā, ka visas šajā dokumentā nosauktās darbības ir tieši saistītas ar dalībvalstu vēlmi sadarboties ar Eiropas iestādēm, standartizācijas iestādēm un valsts un privātām ieinteresētajam personām, novēršot sadrumstalotību ES drošības tirgos. Tāpēc Komisija mudina dalībvalstis atbalstīt Komisijas iniciatīvu nostiprināt ES drošības uzņēmumu konkurētspēju un likvidēt esošos šķēršļus, kas neļauj iekļūt tirgū.

Komisija ir pārliecināta, ka šajā rīcības plānā izklāstītie politikas pasākumi ievērojami uzlabos Eiropas drošības nozares konkurētspēju. Komisijas mērķis ir izveidot ES drošības nozarei stabilu vietējo bāzi, no kuras tā varētu paplašināt darbību jaunos un jaunietekmes valstu tirgos, kuros, kā prognozē, nākotnē būs raksturīga liela drošības tirgus izaugsme.

Šāda izaugsme gan ES iekšienē, gan ārpus tās ir jāsaista ar stingriem pasākumiem, kas paredzēti, lai labāk integrētu sabiedrības aspektu drošības tirgus darbībās. Integrēta privātuma aizsardzība un pamattiesību ievērošana kā galvenais aspekts ir jāiekļauj visās ES drošības tehnoloģijās.

---

[20] Sīkāku informāciju par integrētu privātuma aizsardzību skatīt dienestu darba dokumentā.

[21] COM (2012) 11.